

SAVONIA

■ OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

VANHEMMAT MUKAAN LASTEN YÖKOULUUN

Kodin ja koulun yhteistyötä kehittämässä vanhempia osallistamalla

TEKIJÄ/T: Henriikka Piippo
Paula Laukkanen

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Henriikka Piippo, Paula Laukkanen	
Työn nimi Vanhemmat mukaan lasten yökouluun	
Päiväys 20.3.2016	Sivumäärä/Liitteet 34/3
Ohjaaja(t) Auli Pohjolainen	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Ikosen koulu	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyö oli toiminnallinen kehittämistyö, jossa kehitettiin kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Työmenetelmänä käytimme yökoulua. Opinnäytetyön toimeksiantaja oli Pyhäjärven kaupungin Ikosen koulu. Kehittämistyöllä jatko-kehitettiin yökoulun toimintamallia kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön.</p> <p>Opinnäytetyö järjestettiin yhden yön kestäväenä yökouluna. Vanhemmat osallistettiin mukaan yökoulun suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Yökoulu sisälsi erilaisia toimintoja, joiden aikana havainnoitiin vanhempien ja lasten toimintaa. Heiltä kerättiin palautetta yökoulun jälkeen palautekyselyillä. Vanhempien kyselyssä oli monivalintakysymyksiä, jotka koskivat yökoulun suunnittelua ja toteuttamista. Palautteella selvitettiin vanhempien kokemuksia yökoulusta. Lisäksi lapsilta kysyttiin heidän mielipidettään, mistä he pitivät ja eivät pitäneet yökoulussa. Luokanopettaja antoi oman palautteensa haastattelussa.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksena yökoulu lisäsi vanhempien osallisuutta kodin ja koulun välisessä yhteistyössä. Opinnäytetyössä laadittiin yökoulun prosessimalli, joka toimii opettajan muistilistana yökoulun järjestämisessä. Prosessimallista käy esille kenelle yökoulusta pitää ilmoittaa, miten vanhemmat ja lapset osallistetaan sekä mitä lasten tulee ottaa mukaan yökouluun. Opinnäytetyön jatkotutkimuksena olisi mahdollista tutkia, miten vanhempien osallisuus ja osallistuminen muuttuu, jos yökoulu järjestettäisiin useammalle luokalle kerrallaan.</p>	
Avainsanat osallisuus, yhteistyö, kasvatuskumppanuus	

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Degree Programme in Social Services			
Author(s) Henriikka Piippo ja Paula Laukkanen			
Title of Thesis Involving Parents to the Night School of Their Children			
Date	20.3.2016	Pages/Appendices	34/3
Supervisor(s) Auli Pohjoainen			
Client Organisation /Partners Elementary school – Ikosen koulu			
<p>Abstract</p> <p>The thesis was a functional project and its aim was to develop collaboration between home and school. Night school was used as a work method. The client organization in this thesis was elementary school – Ikosen koulu in the town of Pyhäjärvi. The aim of the thesis was to further develop night school as a model for collaboration between home and school.</p> <p>The thesis project was organized as night school over a night. Parents were involved in the planning, execution and evaluation of the night school. Night school included different workshops. During these workshops the working of children and parents was observed. Feedback was collected from the night school with a questionnaire. The parents' questionnaire consisted of multiple choices concerning the planning and execution of the night school. In addition, opinions of the children were asked whether they liked the night school or not. The teacher of the class gave her feedback at an interview.</p> <p>As a result of the thesis project it can be started that the night school increased parents' involvement in collaboration between home and school. A process model for night school was produced during this thesis project and it works as the teacher's checklist for arranging a night school. The process model includes information about who has to be informed about a night school and how parents and children should be involved and what children should bring with them to the night school. A further study for this thesis could be to find out how involvement and participation of parents change if night school was arranged to several classes at the same time.</p>			
Keywords participation, collaboration, parental partnership			

ESIPUHE

Opinnäytetyöntekijöinä näemme kodin ja koulun välisen yhteistyön kehittämisen tärkeänä. Osallistamalla vanhemmat mukaan koulun toimintaan tulee kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä vastaavuuksista kasvatuskumppanuutta. Kun vanhempi saa toimia yhdessä opettajan, toisten vanhempien sekä lapsien kanssa vapaammissa toiminnoissa, keskinäinen vuorovaikutus on luontevampaa kuin aikaisemmin.

Olemme itse kokeneet yökoulun onnistumisen osallistamalla aikaisemmin yökouluun. Toinen meistä opinnäytetyöntekijöistä on päässyt osallistumaan lapsensa kanssa yökouluun, jossa opettaja on osallistanut vanhemmat yökouluillan ohjelman järjestämiseen. Toinen meistä on osallistunut itse yökouluun ollessaan ala-asteella. Nämä kokemukset ovat olleet innoittajina tämän opinnäytetyön tekemiseen ja toimineet myös apuna yökoulun suunnittelua tehtäessä.

Yökouluun vanhemman roolissa osallistunut kiittää yökoulujen järjestänyttä opettajaa mukavista ja onnistuneista kokemuksista. Puolestaan toinen meistä kiittää entistä opettajaansa hyvistä ja monipuolisista yökoulukokemuksista.

Iso kiitos kuuluu myös Ikosen koulun opettajalle ja rehtorille, kun saimme olla järjestämässä yökouluja 2A-luokalle.

Iisalmessa 14.2.2016

Henriikka Piippo ja Paula Laukkanen

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

ESIPUHE

1	JOHDANTO	7
2	TOIMEKSIANTAJA JA YÖKOULUN SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT.....	9
2.1	Opetussuunnitelman veloitteet vanhempien kanssa tehtävälle yhteistyölle	10
2.2	Varhainen kouluikä lapsen kehitysvaiheena.....	11
3	YHTEISTYÖTÄ OSALLISUUDEN AVULLA	13
3.1	Lapsen ja vanhemman osallisuus	13
3.2	Yhteistyö kodin ja koulun näkökulmasta	14
3.3	Kodin ja koulun kasvatuskumppanuus	15
4	YÖKOULUN TOTEUTTAMINEN IKOSEN KOULULLA	17
4.1	Yökoulun suunnitteluvaihe ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa.....	18
4.2	Yökoulun toteutusvaihe	19
4.2.1	Askartelu vanhempien ja lasten välisen yhteistyön edistäjänä	20
4.2.2	Liikunta vanhempien ja lasten osallisuuden edistäjänä.....	21
4.2.3	Leivonta vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen edistäjänä	22
4.2.4	Norsujalkapallo vanhempien välisen ja lasten välisen yhteistyön edistäjänä.....	23
4.2.5	Pimeäpiilo ja loput yökoulun ohjelmat lasten välisen yhteistyön edistäjänä	23
4.3	Palaute ja arviointi	24
5	YÖKOULUN PROSESSIMALLI	29
6	POHDINTA.....	31
	LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT	33
	LIITE 1: LUPAKYSELY VANHEMMILLE LAPSIEN OSALLISTUMISESTA YÖKOULUUN	35
	LIITE 2: PALAUTEKYSELY HUOLTAJILLE YÖKOULUN JÄRJESTÄMISESTÄ.....	36
	LIITE 3: PALAUTEKYSELY OPPILAILLE YÖKOULUSTA	37

1 JOHDANTO

”Kaikki vanhemmat eivät osallistu perinteisiin vanhempainiltoihin. Ne ovat mennyttä aikaa. Pitää löytää uusia keinoja tavoittaa vanhempia”. Näin toteaa Suomen vanhempainliiton toiminnanjohtaja Ulla Siimes Ylen haastattelussa 2015 ja nostaa esille tarpeen kehittää kodin ja koulun välistä yhteistyötä. (Meritähti 2015.) Yhteistyön merkityksestä kodin ja koulun välillä on tehty tutkimuksia. Näissä on tutkittu muun muassa vanhempien mielipiteitä yhteistyömuodoista. Antikaisen ja Lappalaisen (2012, 49) mukaan Ihastjärven koulun vanhemmat pitivät kirjallista yhteydenpitoa kodin ja koulun välillä tärkeimpänä. Myös vapaaehtoinen tapahtuma koettiin lähes yhtä tärkeäksi. Kyseessä oli vanhempien osallistaminen uuden kyläkoulun suunniteluun ja toteuttamiseen.

Mielestämme yksi ratkaisu kodin ja koulun välisen yhteistyön kehittämiseen on yökoulu. Yökoulussa lapset tulevat illalla kouluun ja yöpyvät siellä. Illan aikana koululla järjestetään erilaista ohjelmaa yhteistyössä vanhempien ja opettajan kanssa. Yökoulu toimintana on varsinaista koulupäivää vapaampaa ja näkemyksemme mukaan sen avulla pystytään lisäämään kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Toisella meistä opinnäytetyöntekijöistä on kokemusta yökoulussa olemisesta koululaisen näkökulmasta ja toisella on kokemusta vanhemman roolista yökoulun järjestämisessä. Näiden positiivisten kokemustemme vuoksi päätimme järjestää yökoulun.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli yökoulun avulla kehittää kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Yhteistyö vahvistaa kodin ja koulun välistä kasvatuskumppanuutta. Kasvatuskumppanuudella tarkoitamme vanhempien ja koulun tasavertaista kohtaamista sekä dialogista vuoropuhelua. Kasvatuskumppanuuden kautta lisätään myös vanhempien osallistumista ja osallisuutta (Suomen Vanhempainliitto).

Kehittämistyön tavoitteena oli lisätä vanhempien osallisuutta kodin ja koulun välisessä yhteistyössä sekä luoda prosessimalli yökoulusta kouluille. Kehittämistehtävämme opinnäytetyössä jakautui kolmeen vaiheeseen: suunnittelu, toteutus ja arviointi. Suunnittelimme yökoulun tavoitteiden pohjalta, jotta siitä saadaan toimiva työmenetelmä koulujen käyttöön. Toteutusvaihe oli yhden yön yli kestävä yökoulu, joka toteutettiin yhdessä opettajan ja vanhempien kanssa. Prosessimallista tulee olemaan hyötyä opettajille yökoulun järjestämiseen, etenkin heille jotka eivät ole aikaisemmin yökoulua järjestäneet. Toivomme myös heidän kokevan tärkeäksi toteuttaa yökoulu yhteistyössä vanhempien kanssa. Yökoulun avulla on mahdollista osallistaa vanhempia mukaan koulun toimintaan. Yökoulu lisää vanhempien ja opettajan keskinäistä vuorovaikutusta. Suurin hyöty opinnäytetyöstä tulee yökoulun järjestävälle luokanopettajalle, mutta välillisesti opinnäytetyöstä hyötyvät luokan lapset ja heidän vanhempansa. Yökoulu lisää yhteisöllisyyttä, sillä samalla vanhemmat voivat tutustua opettajaan, toisiin vanhempiin sekä lapsensa luokkakavereihin.

Tässä opinnäytetyön raportissa esittelemme toimeksiantajamme ja kerromme yökoulun järjestämiseen vaikuttavista tekijöistä. Ennen varsinaista opinnäytetyön tekemistä tutustuimme Esa Arbeliuksen opinnäytetyöhön nimeltä *Liian vanha kerhoon, liian nuori yökouluun* – Seurakunnan yökoulupaketti kuudesluokkalaisille järjestettäviin leirikouluihin (2014). Opinnäytetyössämme käytimme yökou-

lun suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa mukana olleista henkilöistä käsitteitä "opettaja", "lapsi" ja "vanhempi", sillä termit erittelevät henkilöiden roolit yökoulussa säilyttäen heidän anonyymiytensä. Keskeiset käsitteet opinnäytetyössämme on osallisuus, yhteistyö ja kasvatuskumppanuus. Opinnäytetyössä kuvaamme yökoulun suunnittelu-, toteutus- ja arviointivaiheet, joista laadimme prosessimallin.

2 TOIMEKSIANTAJA JA YÖKOULUN SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT

Opinnäytetyömme toimeksiantajana toimii Pyhäjärven kaupungin Ikosen koulu (kuva 1). Pyhäjärvi on noin 6 000 asukkaan kaupunki, joka sijaitsee lähellä Suomen keskipistettä valtatie 4:n varrella Oulun ja Jyväskylän puolivälissä. Pyhäjärvellä perusopetus on järjestetty neljällä alakoululla sekä yhdellä yläkoululla. Lisäksi luokkamuotoista erityisopetusta järjestetään alakoululaisille Ikosen koululla, jossa järjestetään myös pidennetyn oppivelvollisuuden opetus. (Pyhäjärvi s.a.)

KUVA 1. Ikosen koulu (Laukkanen 2016–01–06.)

Ikosen koulu on Pyhäjärven kaupungin taajamassa sijaitseva alakoulu. Lukuvuonna 2015–2016 koulussa opiskelee 223 oppilasta. Koulussa on perusopetusryhmiä 17. Näistä kolme on esikouluryhmiä ja kaksi pienluokkaa. Opettajia Ikosen koululla on 20 ja koulunkäynninohjaajia kahdeksan. (Ikosen koulu 2015.)

Ikosen koulun toiminta-ajatuksena on opettaa lapsia lukemaan, kirjoittamaan ja laskemaan niin, että he täältä lähtiessään ovat oppimisvalmiuksiinsa nähden mahdollisimman taitavia oppimaan oppijoita ja selviävät seuraavan kouluasteen haasteista. Lisäksi tavoitteena on kasvattaa lapsista omatoimisia, vuorovaikutustaitoisia ja hyvin käyttäytyviä lapsia, jotka kohtelevat hyvin niin muita ihmisiä kuin ympäristöäkin. (Ikosen koulu 2015.)

Perusopetuslain tavoitteena opetukselle on asetettu oppilaan tukeminen kasvussa ihmisyyteen, vastuulliseksi yhteiskunnan jäseneksi sekä tiedon ja taidon lisääminen heidän omaa elämäänsä varten (Laki perusopetuksesta 21.8.1998/628, § 2). Opetuksen järjestäjän tulee perusopetuslain mukaan hyväksyä perusopetuslaissa tarkoitettua opetusta eli perusopetusta, esiopetusta, lisäopetusta ja maahanmuuttajille tarkoitettua perusopetukseen valmistavaa opetusta varten opetussuunnitelma. Perusopetuslaki antaa opetuksen järjestäjälle suuren harkintavallan siitä, kuinka ja missä muodossa paikallinen opetussuunnitelma hyväksytään. (Laki perusopetuksesta 21.8.1998/628, § 15). Opetussuunnitelma voidaan hyväksyä kunta- ja koulukohtaisesti. On myös mahdollista, että opetussuunni-

telma hyväksytään osittain kuntakohtaisesti ja osittain koulukohtaisesti. (Lahtinen, Lankinen, Penttilä ja Sulonen 2005, 128.)

Opetushallitus on antanut määräyksen, jonka mukaan opetussuunnitelman on täsmennettävä ja täydennettävä opetussuunnitelman perusteissa olevia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä. Opetussuunnitelma tehdään siten, että se ottaa huomioon kunkin koulun tai paikkakunnan lapset ja nuoret. Opetussuunnitelma on suunnattu juuri niille, jotka opetussuunnitelmaa toteuttavat. Opetussuunnitelmassa on yleiset kasvatuksen ja opetuksen tavoitteet, kieliohjelma ja toimintakulttuuri. Siinä on myös oppimisympäristön ja työtapojen kuvaukset, noudatettava tuntijako, opetuksen mahdolliset painotukset ja vieraskielinen opetus. Näiden lisäksi opetussuunnitelmaan kuuluu aihekokonaisuuksien toteuttaminen, opetuksen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain eri oppiaineissa sekä tavoitteet oppilaan käyttäytymiselle. Oppilashuollon suunnitelma ja sen järjestäminen sekä opetussuunnitelman laatimisen periaatteet ovat osa opetussuunnitelmaa. Tukiopetuksen järjestäminen, erityistä tukea tarvitsevien opetuksen järjestäminen ja opetus heitä koskien sekä oppilaan arviointi ja siihen liittyvät kriteerit kuuluvat osaksi opetussuunnitelmaa. (Lahtinen ym. 2005, 129.)

Opetushallitus on hyväksynyt uudet perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 22.12.2014. Tämän pohjalta kunnat laativat oman paikallisen opetussuunnitelman. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa on kirjattu kuinka huoltajille tulee antaa mahdollisuus tutustua sekä osallistua koulun arkeen ja toimintaan. Kodin ja koulun välisen yhteistyön nähdään myös edistävän huoltajien välistä yhteistyötä. (OPH 2015.)

2.1 Opetussuunnitelman velvoitteet vanhempien kanssa tehtävälle yhteistyölle

Pyhäjärven kaupungin alakoulujen opetussuunnitelmaan 2011 on kirjoitettu kodin ja koulun yhteistyöstä. Sen mukaan vastuu lapsesta on huoltajilla niin kasvatuksessa kuin oppivelvollisuuden suorittamisessa. Koululla kasvatustyölle asetetaan tavoitteet, joiden asettamiseen tulee antaa huoltajille mahdollisuus osallistua niin suunnitteluun kuin arviointiinkin. Yhteistyötä kodin ja koulun välillä on yhteisö- ja yksilötasolla, näistä esimerkkeinä on vanhempainillat, luokissa järjestettävät vanhempainillat ja erilaiset teematapahtumat. (Pyhäjärven kaupunki 2011.)

Kodin ja koulun välisen yhteistyön kehittäminen on koulun vastuulla. Tämä tarkoittaa käytännössä opettajien ja muun henkilökunnan aktiivista yhteydenpitoa kodin ja koulun välillä. Alkuopetuksen aikana luodaan onnistunut pohja huoltajien keskinäiselle vuorovaikutukselle ja jatketaan esiopetuksen aikana syntynyttä yhteistyötä. Opetussuunnitelmaan on kirjattu, että kodin ja koulun välistä yhteistyötä tulee kehittää koko perusopetuksen ajan. (Pyhäjärven kaupunki 2011.) Erilaisten teemapäivien, leirikoulujen ja yökoulujen myötä on tarkoitus tukea lasten vuorovaikutusta ja yhteistyötä keskenään.

On tärkeää löytää kouluille uusia työmenetelmiä kodin ja koulun välisen yhteistyön kehittämiseen. Pyhäjärven Ikosen koululla on yhteistyön tukemiseen olemassa ”Kodin ja Koulun Päivä” -tapahtuma, joka järjestetään syksyisin ja keväisin. Tällöin vanhemmilla on mahdollisuus osallistua lapsensa kou-

lupäivään. Syksyllä 2014 tapahtumapäivä pidettiin 3.–5. luokan vanhemmille sekä keväällä 2015 1.–2. ja 6. luokan vanhemmille. Luokkakohtainen jako on tehty käytännön järjestelyjen vuoksi. Kodin ja Koulun Päivä on valtakunnallinen tapahtuma, jota koulut järjestävät haluamallaan tavalla. (Kodin ja Koulun Päivä s.a.)

2.2 Varhainen kouluikä lapsen kehitysvaiheena

Kehityopsykologi Erik H. Erikson on luonut psykologisen kehitysteorian, joka koskee ihmisen kehitystä ja elämänkaarta. Hän on yhdistänyt kehitysvaiheisen biologiset, psyykkiset ja sosiaaliset osat alueet teoriassaan. Yökoulussa olevat lapset ovat kahdeksanvuotiaita, jolloin lapset ovat Eriksonin mukaan varhaisessa kouluiässä. Varhaiskouluikäisiksi Erikson luokittelee viidestä kymmeneen vuotiaat lapset. Se on teorian mukaan neljäs vaihe, jossa esille nousee ahkeruus ja alemmuus. Lapselle muodostuu peruskäsitys työnteosta ja omista kyvyistään. Onnistuessaan työssään lapsi kokee itsensä taitavaksi, jolloin lapsi pystyy oma-aloitteeseen työskentelyyn. Epäonnistuessaan lapsi tuntee alemmuutta ja riittämättömyyttä suhteessa toisiin. (Dunderfelt 2011, 81–82, 237–238.)

Kahdeksanvuotiaat lapset käyvät koulussa toista vuosiluokkaa. Koulunkäynnin aloittamisesta ei siksi ole kulunut paljon aikaa, joten koulunkäynti on vielä uusi ja iso asia lapselle ja koko perheelle. Tässä iässä lapsi on innokas ja nopea oppimaan uutta sekä toimii itsenäisemmin kuin aiemmissa kehitysvaiheissa. Toisaalta lapsi on uhmakas ja tarvitsee erityistä tukea uusissa haasteissa. Lapsen voi olla vaikea hallita ailahtelevia tunteitaan. Lapselle on tärkeää saada onnistumisen kokemuksia ja kiitosta niistä. Kahdeksanvuotias osaa viedä tekemänsä asiat loppuun asti itsenäisesti. (MLL 2016.)

,Ensimmäisien kouluvuosien aikana lapsi kohtaa paljon muutoksia elämässään. Muutokset ovat fyysisiä, psyykkisiä ja yksilöllisyyden muutoksia. Vaikka lapsella on suuri into oppia uutta, hän joutuu kohtaamaan uusia vaikeuksia ja vaatimuksia. Ensimmäiset kouluvuodet ovat jatketta varhaislapsuudelle, mikä näkyy esimerkiksi tietoisuudessa. Ajattelu alkaa muuttua käsitteelliseksi, mutta lapsen elämyksellistä ja kuvallista tietoisuutta tulisi vaalia riittävän pitkään. (Dunderfelt 2011, 81–82.) Lapsi alkaa juuri kahdeksan ja yhdeksän ikävuoden välissä muuttamaan käsitystä opettajan auktoriteetista. Aiemmin opettaja on ollut kaikki kaikessa, mutta muutosvaiheessa opettaja saattaa kuulla olevansa tyhmä ja huono, sekä jokaiseen pieneenkin opettajan virheeseen tartutaan. (Dunderfelt 2011, 82.)

Kavereilla alkaa olla suuri merkitys kahdeksanvuotiaalle. Tässä iässä tytöt ja pojat ovat pitkälti vielä kavereita keskenään. Tytöt alkavat viettää aikaa enemmän tyttöjen kanssa ja pojat poikien kanssa. Kavereiden mielipiteillä on suuri merkitys, samoin myös ryhmään kuulumisella ja hyväksytyksi tulemisella. Vaikka vanhemmat ovat lapselle tärkeitä, saattavat lapset arvostella heitä. Monesti lapsi kuitenkin tekee asioita miellyttääkseen omia vanhempiaan. (MLL 2016.)

Kahdeksan vuoden iässä lapsen ajattelu on vielä konkreettista, mutta esimerkiksi ajantaju laajenee. Lapsi alkaa ymmärtää, mikä on mahdollista ja mikä ei. Tosiasioihin voi kuitenkin vielä sekoittua mielikuvituksia ja uskomuksia. Lapsi tarvitsee kahdeksanvuotiaana kymmenen tuntia unta yössä. Uni

vaikuttaa lapsen oppimiseen. Lapsi on fyysisesti ja liikunnallisesti hyvin taitava ja aktiivinen. Tässä iässä alkaa osasta lapsista tulla hyvin uhkarohkeita. Hienomotoriikka kehittyy kahdeksanvuotiaana ja mahdollistaa piirtämisen, kirjoittamisen, askartelun ja soittimien soittamisen. (MLL 2016.)

Tässä opinnäytetyössä valitsimme kohderyhmäksi kahdeksanvuotiaat. He käyvät läpi suuria muutoksia, koska koulun käynti on vasta alkanut. Tällöin opettajan auktoriteetti on vahva ja kavereiden merkitys kasvaa. Kahdeksanvuotiaan lapsen kasvun ja kehityksen huomioimme opinnäytetyön suunnittelu-, toteutus- ja arviointivaiheessa. Kohderyhmän valikoitumiseen vaikutti myös se, että yökouluun osallistuminen lisää ja vahvistaa luokan yhteishenkeä.

3 YHTEISTYÖTÄ OSALLISUUDEN AVULLA

Koulu on kodin ohella yksi lapsen tärkeimmistä yhteisöistä. Koulussa lapsella on useita yhteisöjä. Näitä yhteisöjä ovat oma luokka, pienryhmät, koko koulu, oppilaat, vanhempien ja koulun kasvattajayhteisö sekä koulun lähiympäristö. Mikään näistä yhteisöistä ei kuitenkaan ole automaattisesti yhteisö, vaan yhteisöllisyys kehittyy vähitellen ja sitä tulee ylläpitää. (Salovaara ja Honkonen 2011, 41–43.)

Opinnäytetyömme tietoperustana käytämme avainkäsitteitä osallisuus, yhteistyö ja kasvatuskumppanuus. Lähestymme osallisuutta Thomasin mallin näkökulmasta (Oranen 2008, 9). Yhteistyön tarkoituksena on kehittää kodin ja koulun välistä kasvatuskumppanuutta. Työssämme yhteistyö on keskeinen käsite, sillä opinnäytetyötä toteutetaan meidän opinnäytetyöntekijöiden, lasten, vanhempien ja opettajan yhteistyöllä. Osallisuus, yhteistyö ja kasvatuskumppanuus korostuvat opinnäytetyössämme suunnittelu-, toteuttamis- ja arviointivaiheessa.

3.1 Lapsen ja vanhemman osallisuus

Vanhempien ja lasten osallisuutta tarkasteltaessa osallisuus tarkoittaa yhteisöön liittymistä, kuulumista ja siihen vaikuttamista. Ihmisillä on mahdollisuus ja oikeus osallistua tai kieltäytyä yhteistyöstä. Sosiaalinen osallisuus tuottaa ihmisille hyvinvointia ja terveyttä, koska se luo mielekästä merkitystä elämään. Osallisuus voidaan nähdä syrjäytymisen vastavoimana, mikä tarkoittaa sitä, että osallisuus ja syrjäytyminen ovat vastakohtia toisilleen. (Oranen 2008, 9.)

Nigel Thomas on Orasen (2008, 10–11) mukaan jakanut osallisuuden kuuteen eri ulottuvuuteen. Thomasin malli auttaa ymmärtämään ja jäsentämään osallisuutta käytännössä. Mallissa tulee esille se, että jokainen on yksilöllinen ja jokainen löytää oman ulottuvuuden mallista. Ulottuvuudet hän on jakanut seuraavalla tavalla:

1. Mahdollisuus valita.
2. Mahdollisuus saada tietoa.
3. Mahdollisuus vaikuttaa prosessiin.
4. Mahdollisuus ilmaista itseään.
5. Mahdollisuus saada apua ja tukea itsensä ilmaisemiseen.
6. Mahdollisuus itsenäisiin päätöksiin. (Oranen 2008, 10–11.)

Osallistaminen itseä koskevien asioiden käsittelyyn on ihmisoikeus. Lapsilähtöisyys on tärkeää, kun työskennellään lasten parissa esimerkiksi koulumaailmassa. Lapsilähtöisyyden yksi tavoite on saada lapsen tekeminen näkyväksi aikuisten verkostoissa. Tämä tarkoittaa sitä, että lapsi saa päättää omista asioistaan tai ainakin ilmaista oman mielipiteen. Tarkoituksena on, että lapsi saa osallistua niiden päätösten tekemisiin, jotka häntä itseään koskevat. (Oranen 2008, 9.) Vanhemman osallisuus ja mahdollisuus olla mukana lasten koulutyössä ja sen kehittämisessä nousee esille uudessa opetussuunnitelmassa. Se on osa tulevaa koulun toimintakulttuuria. Uusi opetussuunnitelma otetaan käyttöön alakouluissa 1.8.2016. (OPH 2015.)

Osallisuus nousee esille perustuslain eri lakipykälissä:

- "Kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen" (Laki Suomen perustuslaista 11.6.1999/731, § 2).
- "Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti" (Laki Suomen perustuslaista 11.6.1999/731, § 6).

Osallisuus tulee esille tutkittaessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita. Niissä painotetaan lapsen vaikuttamista ja aktiivista kansalaisuutta. Tavoitteena on lisätä oppilaiden kuulemistaa, osallistumismahdollisuuksia ja yhteistoimintaa. Kouluissa hyviä esimerkkejä tästä ovat oppilaskunta- ja tukioppilastoiminta. Lapsen osallisuutta voidaan kuitenkin vahvistaa pienemmilläkin asioilla. Jotta lapsi uskaltaa tuoda julki omat ajatuksensa ja mielipiteensä, vaaditaan usein turvallista luokkaa tai ryhmää. (Salovaara ja Honkonen 2011, 68–69.)

Tässä opinnäytetyössä lapsen ja vanhemman osallisuutta tarkastellaan mahdollisuuksien kautta. Heille tarjotaan mahdollisuuksia, joista jokainen löytää itselleen oman osallisuuden keinon. Käytössä on Thomasin mallin kuusi eri ulottuvuutta ja niillä mahdollistamme osallisuuden tunteen kokemisen lapsille ja vanhemmille.

3.2 Yhteistyö kodin ja koulun näkökulmasta

Epstein (2009, 152) on kuvannut kuusi onnistumisen avainta kodin, koulun ja yhteisön yhteistyöhön. Nämä ovat vanhemmuus, vuorovaikutus, vapaaehtoisuus, kotona oppiminen, päätöksenteko ja yhteistyö eri organisaatioiden kanssa. Vanhemmuudella Epstein tarkoittaa vanhempien tukemista, jotta heidän ymmärryksensä lapsen ja nuoren kehityksen eri vaiheista lisääntyisi sekä kotiolot tukisivat lapsen kehitystä. Epsteinin mukaan vuorovaikutus on kodin ja koulun välistä molemminpuoleista vuorovaikutusta. Vapaaehtoisuus on sitä, että vanhemmat osallistetaan mukaan koulun toimintaan. Kotona oppimisella tarkoitetaan läksyjen tekoa ja niiden ohessa oppimista, joka osallistaa vanhemmat mukaan. Onnistunut päätöksenteko ottaa vanhemmat mukaan koulun päätöksiin sekä lapsen ja nuoren henkilökohtaisten tavoitteiden laatimiseen. Yhteistyö eri organisaatioiden kanssa on tietojen ja resurssien jakamista koululaisille, perheille ja koululle.

Yrjö Engeström (1993, Jyväskylän ammattikorkeakoulun s.a. mukaan) on jakanut yhteistyön kolmeen kategoriaan luonteen ja syvyyden mukaan. Kategoriat ovat koordinaatio, koperaatio ja reflektiivinen kommunikaatio. Tässä opinnäytetyössä lähimpänä yhteistyöstä puhuttaessa on reflektiivinen kommunikaatio. Sen Engelström määrittelee siten, että yhteisen kohteen lisäksi huomiota kiinnitetään keskinäiseen vuorovaikutukseen ja sen luonteeseen. Reflektiivistä kommunikaatiota pidetään yllä ja kehitetään tietoisesti sekä sitä pidetään yhteisen toiminnan kantavana voimana. Kaarina Mönkkönen (2002, 43) on puolestaan jakanut yhteistoiminnallisuuden tasot, joista yksi tasoista on yhteistyö. Yhteistyötä hän kuvaa siten, että molemmat osapuolet sitoutuvat samoihin päämääriin. Osapuolet määrittävät yhteiset tavoitteet ja etenevät niitä kohti.

Turvallisen kouluympäristön takaamiseksi me-henkinen ajattelu on tärkeää. Me-henkeä voidaan kasvattaa erilaisilla yhteisillä kokemuksilla, kuten tapahtumilla, perinteillä ja ylipäätään yhteisellä tekemisellä. Tekemisen ei aina välttämättä tarvitse liittyä varsinaisesti oppitunteihin. (Salovaara ja Hon-

konen 2011, 41–43.) Opettajalla on suuri vastuu yhteistyön syntymisessä. Hyvän yhteistyön avulla perheen kanssa tuetaan lapsen koulumenestystä. (Projekt Comenius Regio s.a., 14.)

3.3 Kodin ja koulun kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuus käsite on yleistynyt 2000-luvun alussa korvaamaan käsitteitä kasvatusyhteistyö ja kasvatuksellinen kumppanuus. Kasvatuskumppanuus kattaa vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisen vuoropuhelun ja dialogisuuden, yhdessä toimimisen, ratkaisukeskeisyyden ja kannattelevuuden ja jaetun asiantuntijuuden. Aikaisemmin kasvatusyhteistyöllä tarkoitettiin tiedottamista vanhemmille, rinnakkain toimimista, ongelmakeskeisyyttä ja yksipuolista asiantuntijuutta. Erot kasvatusyhteistyön ja kasvatuskumppanuuden välillä ovat selvät. Kumppanuusajattelu painottaa laajempaa osallistumista ja osallisuutta kuin kasvatusyhteistyö ja kasvatuksellinen kumppanuus. Se rakentuu vuorovaikutukselle, jota ohjaa muun muassa kuuleminen, kunnioittaminen, luottamus ja dialogisuus. (Lämsä 2013, 51.)

Huoltajilla on vastuu lapsen kasvun ja kehityksen tukemisesta. Perhe on lapselle tärkeä kehitysyhteisö, mutta se ei ole lapselle ainoa joka häneen vaikuttaa, sillä koulu on yksi tällainen kehitysyhteisö. Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan sitä, että kehitysyhteisöillä, joissa lapsi kasvaa, on sama tavoite. (Rimpelä 2013, 31–32.)

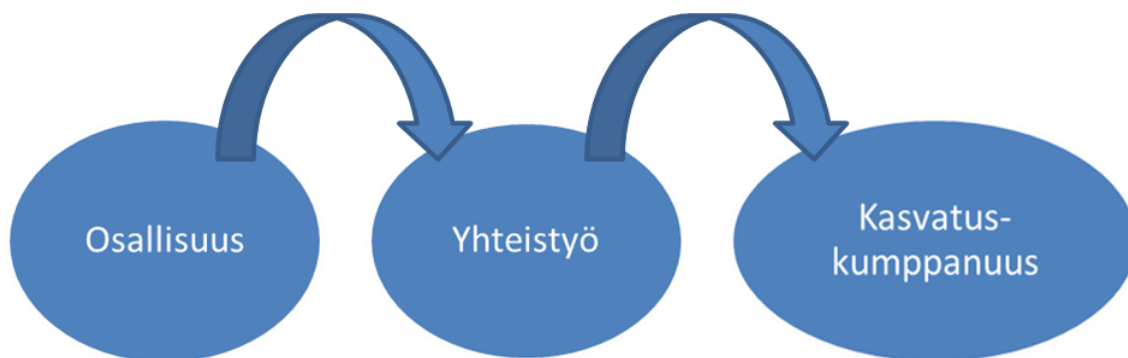
Kodin ja koulun yhteistyö on jokaisen perheen oikeus ja opettajan velvollisuus. Turvallisessa koulussa koulu ja koti tekevät yhteistyötä toisiaan kuunnellen. Nykyään painotetaan sitä, että kodin ja koulun välinen suhde tulee olla tasavertainen; kumpikaan ei ole toistaan valta-asteikolla korkeammalla. Tällöin puhutaan kasvatuskumppanuudesta. (Salovaara ja Honkonen 2011, 163.) Kehittäessä vanhempien ja opettajien välistä kumppanuutta molemminpuolinen vuorovaikutus on tärkeää. Tästä muodostuu aidon yhteistyön avain. Kumppanuuden ylläpitäminen on tärkeää ja sitä ylläpidetään säännöllisesti yhteydellä kotiin. Pienikin myönteinen palaute silloin tällöin on riittävää. Viestittämiseen voidaan käyttää normaalia paperilappua, sähköpostia tai tekstiviestiä. (Salovaara ja Honkonen 2011, 164.) Nykypäivänä hyvin yleinen viestimiskeino kodin ja koulun välillä on esimerkiksi sähköinen Wilma-järjestelmä, joka on käytössä usealla oppilaitoksella.

Yhteydenpito kodin ja koulun välillä on tärkeää myös silloin, kun lapsesta tai hänen käyttäytymisestä ei ole negatiivista sanottavaa. Koulu voi keskustella kodin kanssa arkipäiväisistä asioista, kuten miten lapsella menee koulussa ja miten lapsella menee kotona. Tämä luo kodin ja koulun välille luotettavaa suhdetta, joka laskee kynnystä puhua vaikeista asioista. Koulu ja koti yhdessä kasvattavat lasta. (Salovaara ja Honkonen 2011, 164.)

Kasvatuskumppanuudessa vastavuoroinen vuorovaikutus on avainasemassa. Huoltajien on tärkeää saada tuoda esille omia havaintojaan ja kokemuksiaan lapsestaan sekä saada tiedoksi ammattilaisen tekemiä havaintoja. Kasvatuskumppanuudessa on tärkeää molemminpuolinen kunnioitus, luottamus ja dialoginen vuorovaikutus. Kasvatuskumppanuudessa kaikki mukana olevat kasvatustahot, kuten

koulu ja huoltajat tukevat yhdessä lapsen kasvua ja kehitystä. Lisäksi kasvatuskumppanuus auttaa tunnistamaan lapsen erityisen tuen tarpeen mahdollisimman varhain. (THL 2014.)

Tässä opinnäytetyössä kasvatuskumppanuutta lähdetään kehittämään osallisuuden ja yhteistyön kautta. Vanhempien osallisuutta lisäämällä kehittyy vanhempien ja koulun välinen yhteistyö. Mielestämme onnistuneen yhteistyön kautta pääsee syntymään kodin ja koulun välinen kasvatuskumppanuus. Alla on havainnollistettu, miten osallisuus, yhteistyö ja kasvatuskumppanuus vaikuttavat toisiinsa opinnäytetyössämme (kuvio 1).

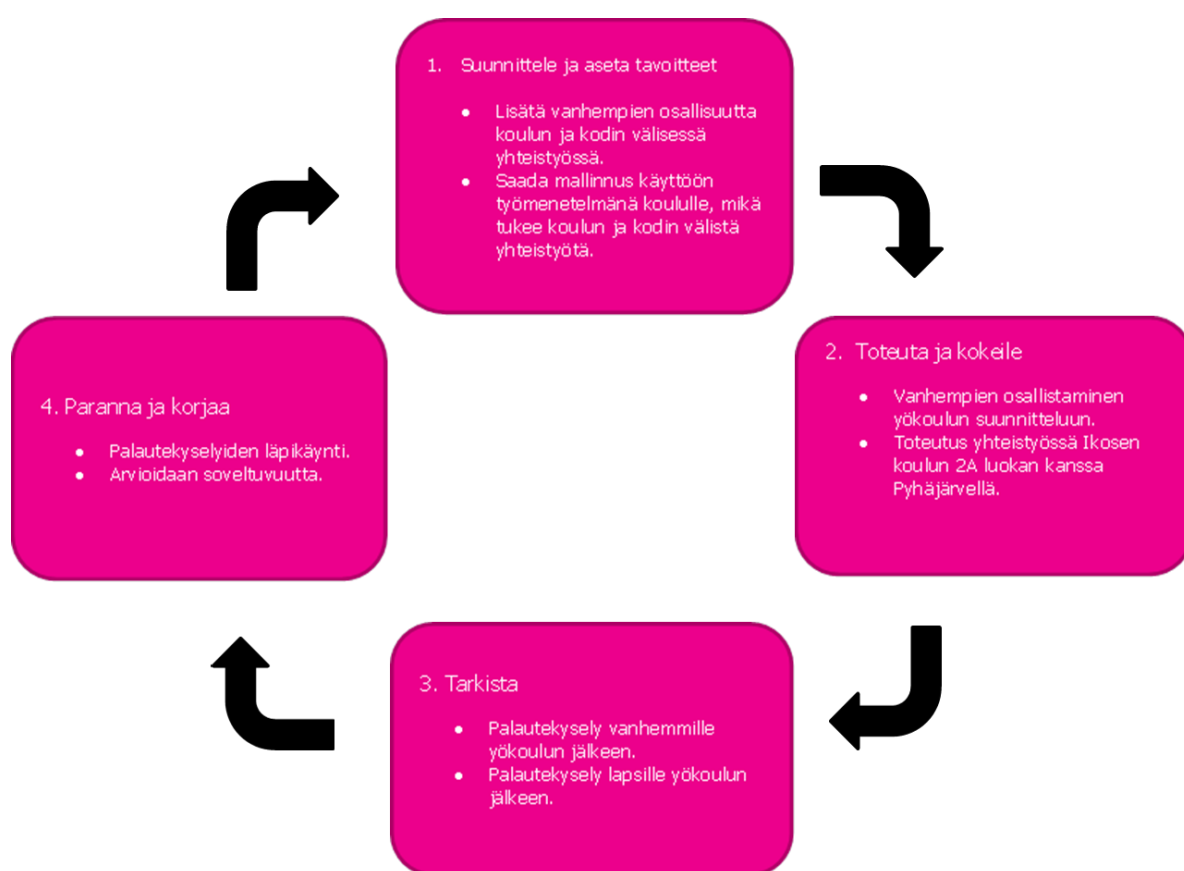
KUVIO 1. Kasvatuskumppanuus osallisuuden ja yhteistyön kautta (Laukkanen ja Piippo 2016).

4 YÖKOULUN TOTEUTTAMINEN IKOSEN KOULULLA

Tammikuussa 2015 otimme yhteyttä Ikosen koulun rehtoriin. Kerroimme olevamme kiinnostuneita järjestämään yökoulun, jonka tarkoituksena on lisätä kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Yökoulun toteuttamisen yhteistyöluokaksi lupautui Ikosen koulun 2A-luokka, jossa on 13 oppilasta. Opinnäytetyösuunnitelman esittelimme toukokuussa 2015.

Opinnäytetyömme on toiminnallinen kehittämistyö. Toiminnallisen kehittämistyön tavoitteena on muuttaa olemassa olevia käytäntöjä (Kananen 2012, 37). Teimme opinnäytetyömme prosessimaisesti kolmessa eri vaiheessa; suunnittelu, toteutus ja arviointi. Sovelsimme opinnäytetyössämme Demingin ympyrää (kuvio 2), jonka mukaan etenimme prosessissamme.

KUVIO 2. Demingin ympyrä (mukaiillen Laukkanen ja Piippo 2015.)

PDCA-ympyrä on yksi yleisimmistä kehittämiskonsepteista. PDCA on lyhenne englannin kielisistä sanoista Plan, Do, Check ja Act, jotka kuvastavat ympyrän neljää vaihetta. Suomeksi vaiheet ovat suunnittele ja aseta tavoitteet, toteuta ja kokeile, tarkista sekä paranna ja korjaa. PDCA-ympyrästä käytetään myös nimitystä Demingin ympyrä. Ympyrää voi jatkaa eteenpäin aloittamalla ympyrän uudelleen kehittäen prosessia koko ajan eteenpäin. (Laamanen 2001, 209–210.) Päätimme, että emme jatkotyöstä prosessimallia pidemmälle. Opinnäytetyötämme voisi jatkokehittää järjestämällä yökoulun useammalle luokalle kerralla ja vertailla tuloksia.

4.1 Yökoulun suunnitteluvaihe ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa

Opinnäytetyösuunnitelman esittämisen jälkeen sovimme ajan Ikosen koululle palaveriin suunnittelun aloittamiseksi. Palaveri järjestettiin Ikosen koululla elokuussa 2015. Palaveriin osallistui meidän lisäksi Ikosen koulun rehtori ja 2A-luokan opettaja. Palaverissa kävimme läpi hankkeistamissopimuksen ja ideamme. Keskustelimme opettajan ja rehtorin kanssa siitä, kuinka voisimme alkaa suunnitella huoltajien kanssa yökoulua ja mikä oli huoltajien rooli suunnittelussa. Ajankohdaksi yökoululle sovimme 15.–16.10.2015 syyslomaa edeltävän torstain ja perjantain välisen yön. Näin lapset saivat yhden päivän pitemmän loman kuin muut koulun lapset. Normaalista koulurutiinista poikkeavan ohjelman toivottiin tuovan lapsille hyvää lomamieltä, juuri ennen syyslomalle jäämistä.

Järjestimme keskustelu- ja suunnittelutuokion vanhempien kanssa vanhempainillan yhteyteen syyskuun lopussa 2015. Opettaja tiedotti vanhempia tulevasta yökoulusta Wilma-järjestelmän kautta, jota opettaja ja vanhemmat käyttävät säännöllisesti yhteydenpitoon. Yrjö Engeström (1993) korostaa reflektiivisessä yhteistyössä, että yhteydenpidon ja yhteistyön tulee olla myös tarkoituksellista. Vanhempainillassa me esittelimme itsemme ja kerroimme, miksi olemme valinneet juuri yökoulun aiheeksemme sekä mitkä ovat opinnäytetyömme tavoitteet. Paikalla oli kahdeksan vanhempaa. Jaoin vanhemmat kahteen ryhmään, jolloin he pääsivät suunnittelemaan toimintoja pienryhmissä. He kirjasivat paperille ideoita toiminnoista, joita yökouluillan aikana voitaisiin toteuttaa. Rohkaisimme vanhempia tuomaan esille omia ideoitaan. Molemmat ryhmät olivat aktiivisia ja toivat paljon uusia ideoita. Näin vanhemmilla oli mahdollisuus valita, mahdollisuus saada tietoa, mahdollisuus vaikuttaa prosessiin, mahdollisuus ilmaista itseään, mahdollisuus saada apua ja tukea itsensä ilmaisemiseen sekä mahdollisuus itsenäisiin päätöksiin (ks. Oranen 2008).

Annoimme vanhemmille mahdollisuuden esittää kysymyksiä yökoulusta. Yökouluun osallistuminen oli vanhemmille vapaaehtoista. He saivat valita, osallistuvatko yökouluun lainkaan, osa-aikaisesti tai kokoaikaisesti. (Ks. Epstein 2009.) Ennen vanhempainillan päättymistä jaoin vanhemmille lupakyselyn (liite 1). Lupakyselyssä selvitimme, saako lapsi osallistua yökouluun, saako lasta kuvata ja saako lapsen kuvia käyttää opinnäytetyössä. Lupakyselyssä oli myös kerrottu mistä yökoulussa on kysymys. Lupakyselyt jaettiin myös niille neljälle perheelle, jotka eivät olleet vanhempainillassa. Näin myös vanhempainillasta poissa olleet vanhemmat saivat tiedon yökoulusta (ks. Oranen 2008).

Lasten kanssa suunnittelimme yökoulua syyskuun lopussa 2015. Samalla kysyimme heiltä heidän mielipiteitä ja toiveita liittyen yökoulun ohjelmaan. Toiselle meistä luokan lapset olivat pitkälti jo entuudestaan tuttuja. Niinpä vierailu luokassa mahdollisti tutustumisen lasten kanssa ennen varsinaista yökoulua. Luokanopettaja jakoi lapset ryhmiin ja annoimme heille ohjeen, kuinka suunnitella toimintoja yhdessä. Lapset saivat ryhmissä toimia itsenäisesti, jonka jälkeen aloimme käydä ideoita läpi. (Ks. Oranen 2008.)

Yhteisten suunnittelu tuokioiden jälkeen etsimme vanhempien ja lasten ideoista yhteneväisyyksiä ja kokosimme ne yhteen. Eniten ehdotuksia saaneet ideat päätimme ottaa yökoulun iltaohjelman toiminnoiksi. Yökoulun toimintapisteet suunniteltiin siten, että ohjelma olisi mahdollisimman monipuoli-

nen ja jokaiselle lapselle löytyisi varmasti mieluisia asioita. Lisäksi mietimme, mihin lapset ovat kykeneväisiä kasvun ja kehityksen vaiheessa. Ohjelman toiminnot sisälsivät hienomotoriikkaa eli pienten lihasten hallintaa, kokonaisvaltaista liikuntaa, ryhmässä toimimista ja muiden lasten huomioimista. Vertasimme toimintoja kahdeksanvuotiaan kehityspsykologiaan, jolloin esimerkiksi hienomotoriset taidot kehittyvät ja he ovat liikunnallisesti taitavia. (ks. MLL 2016.) Laadimme jokaiselle toimintapisteelle omat tavoitteet ja varasimme jokaiselle toimintapisteelle aikaa 30 minuuttia.

4.2 Yökoulun toteutusvaihe

Opettaja oli tehnyt yökouluillan ohjelmasta aikataulun (taulukko 1) keskusteluaan asiasta meidän kanssamme. Ohjelma oli laitettu vanhemmille tiedoksi ennen yökoulua. Tämä toimi yökoulun toiminnan toteuttamisen jäsentäjänä.

TAULUKKO 1. Yökouluillan ohjelman aikataulu (Laukkanen ja Piippo 2016–01–10.)

Yökouluillan ohjelma torstai 15. – perjantai 16.10.2015:	
klo 17.30	saapuminen ja toimintapisteiden valmistelu
klo 18	toimintapisteet, joilla askarrellaan, liikutaan ja kokataan
klo 19.30	norsujalkapalloa vanhemmat vastaan lapset, jonka jälkeen vanhemmat lähtevät kotiin
klo 20	pimeäpiilonen
klo 20.45	iltapala ja iltapesu
klo 21.30	iltasatu
klo 22	yöunille
klo 7.15	herätys, aamupala, pakkaaminen ja lasten palautteen anto
klo 8	kotiin

Aikataulussa oli huomioitu se, että lapset olivat olleet päivällä koulussa. Täten jokaisella perheellä oli ollut aikaa olla oman perheen kanssa ennen yökouluun saapumista. Aikataulu oli laadittu sen perusteella, miten kauan vanhemmat ovat osallisena yökouluillan aikaisissa toiminnoissa. Vanhemmat lähtivät pelattuaan norsujalkapalloa, jotta lapset pääsivät keskenään pelaamaan pimeäpiilosta. Toimintojen määrä on katsottu suhteessa lapsien määrään ja siihen, että lapset menevät ajoissa nukkumaan.

Yökouluilta alkoi lasten saapuessa koululle torstai-iltana 15.10. kello 17.30. Jokainen lapsi 2A-luokalta pääsi osallistumaan yökouluun ja vanhempia osallistui kymmenen. Askartelu-, liikunta- ja iltapalapisteillä kierrettiin pienryhmissä. Pisteiden kiertäminen pienryhmissä mahdollisti enemmän aikaa vanhempien ja lasten keskenäiselle vuorovaikutukselle. Olimme yhdessä opettajan kanssa päättäneet, että opettaja jakaa luokan lapset kolmeen ryhmään, jotta jokaisella kolmella toimintapisteellä on lapsia tasavertaisesti. Ryhmiksi muodostui kaksi neljän hengen ryhmään ja yksi viiden hengen ryhmä. Niitä jakaessa opettaja oli ottanut huomioon ryhmien tasapainoisen toimivuuden. Vanhemmat valitsivat toimintapisteen heidän omien mielenkiintojen mukaan (ks. Oranen 2008). Jokainen vanhempi pääsi toimimaan sillä pisteellä, millä halusi. Mielestämme vanhempien valintoihin vaikutti heidän oma harrastuneisuus ja kiinnostuneisuus eri toimintapisteiden toteuttamiseen. Vanhemmat

pysyivät samoilla pisteillä koko ajan ja lapset kiersivät pisteitä. Se takasi sen, että lapset tapasivat kaikki paikalla olleet vanhemmat ja tällöin lapset sekä vanhemmat tutustuivat toisiinsa. Toisiinsa tutustuminen kehitti heidän välistä yhteistyötä.

Olimme hankkineet opettajan kanssa tarvikkeet valmiiksi leivontaa ja askartelua varten. Liikuntapisteellä olevat vanhemmat tekivät yhdessä ideoiden ja toteuttaen temppuradan liikuntasaliin. Vanhemmat, jotka olivat leivonnassa ja askartelussa, alustivat taikinat ja järjestivät toimintapisteet valmiiksi lapsia varten. Jokainen vanhempi osallistui jonkin toimintapisteen valmisteluun. Tällä aikaa opettaja luki lapsille luokassa jo aiemmin koulussa kesken jäänyttä Timo Parvelan kirjaa *Ella ja kaverit menevät metsään*.

Toimintojen alettua lapset kiersivät toimintapisteitä vuorollaan. Yhdessä opettajan kanssa huolehdimme ryhmien kiertämiseen liittyvistä käytännön järjestelyistä. Me kiersimme toimintapisteillä havainnoiden vanhempien ja lasten toimintaa. Kirjoitimme paperille omia havaintojamme vanhempien ja lasten, vanhempien ja opettajan sekä lasten välisestä vuorovaikutuksesta. Käytimme osallistuvassa havainnoinnissa Thomasin mallin kuutta ulottuvuutta (ks. Oranen 2008), joka toimi perustana tekemillemme muistiinpanoille.

4.2.1 Askartelu vanhempien ja lasten välisen yhteistyön edistäjänä

Askartelun tavoitteena oli edistää vanhempien ja lasten välistä vuorovaikutusta, ja sen kautta yhteistyötä. Askartelupiste antoi lapsille mahdollisuuden tehdä itsenäisiä päätöksiä ja valita leivontamuoteista, mitä tekee. Tällöin lapset kokivat osallisuutta askartelupisteen toimintaan. (Ks. Oranen 2008.) Askartelu myös kehitti lasten hienomotorisia taitoja. Vanhemmat auttoivat askartelussa, jos se tuotti lapsille vaikeuksia. Vanhemmat huolehtivat, että jokainen lapsi sai työnsä valmiiksi.

Mielestämme pisteellä toteutui hyvin vanhempien ja lasten keskinäinen työskentely. Vanhemmat auttoivat lapsia tekemään taikataikinasta leivontamuoteilla kuvioita ja kertoivat vaihtoehdoista. Lapset tekivät haluamiaan kuvioita (kuva 2), joiden lisäksi he käyttivät omaperäisesti välineitä koristelukseen kuvioita. He käyttivät muun muassa kynien korkkeja sekä puuhelmiä. Lapset ennättivät tekemään useamman kuvion askartelupisteen aikana ja pääsivät jatkotyöstämään niitä myöhemmin koulun oppitunnilla opettajan ohjauksessa.

KUVA 2. Taikataikinasta tehtiin kuvioita leivontamuottien avulla (Laukkanen 2015–10–15.)

4.2.2 Liikunta vanhempien ja lasten osallisuuden edistäjänä

Liikuntapisteen tavoitteina oli osallistaa vanhemmat radan suunnitteluun ja rakentamiseen sekä lapset temppuradan (kuva 3) läpikäymiseen omatoimisesti. Vanhemmat kannustivat lapsia radalla ja auttoivat heitä tarvittaessa. Lapselle annettiin mahdollisuus kulkea rata oman mielenkiintonsa mukaan (ks. Oranen 2008). Rataa suorittaessa huomioitiin myös lapsen kasvu ja kehitys. Radassa oli eri vaikeusasteita, joista lapsi sai itse valita mieleisensä. Osa lapsista kävi ensin läpi helpoimman asteen, jonka jälkeen uskaltautuivat vaikeampiin asteisiin. Lapset olivat nopeita ja innokkaita, joten kaikki lapset kiersivät radan useampaan kertaan.

KUVA 3. Lapset temppuradalla (Laukkanen 2015–10–15.)

Tekemiemme havaintojen mukaan temppuradan rakentaminen oli onnistunut, sillä se oli monipuolinen ja tarjosi lapsille erilaisia vaihtoehtoja sen läpikäymiseen. Vanhemmat olivat rakentaneet radasta parkour-tyylisen, joka tarkoittaa nopeaa ja joustavaa liikkumista erinäisten esteiden yli tai ali. Yksi vanhemmista näytti lapsille mallia miten radalla voi mennä, mutta lapsille kerrottiin heidän saavan valita oman tavan edetä. Lapset kiersivät liikuntasaliin tehtyä rataa jonossa. Vanhemmat ja opettaja olivat katsomassa lapsien toimintaa ja olivat tarvittaessa korjaamassa rataa esimerkiksi asettamassa patjoja paremmin trampoliinin ympärille. Näin huomioitiin radan turvallisuus. Vanhemmilta lasten ohjaaminen temppuradalla onnistui luontevasti, koska vanhemmat olivat aktiivisia ja kiinnostuneita radan mielekkästä ja turvallisesta läpikäymisestä. Ohjaamisessa näkyi vanhempien ja lasten yhteistyö osallisuuden kautta.

4.2.3 Leivonta vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen edistäjänä

Leivontapisteellä (kuva 4) lapset valmistivat itse pitsan, johon he saivat päättää täytteet niistä täytteistä, mitä koululle oli ostettu. Opettaja oli keskustellut koulussa lasten kanssa siitä, millaisia täytteitä lapset haluaisivat pitsaansa laittaa, jotta täytteiden hankinta saatiin tehtyä ennen yökoulua. Vanhemmat tekivät taikinan valmiiksi kohoamaan ennen lasten saapumista pisteelle. Tavoitteena oli, että vanhempi on lapsen tukena tekemässä pitsaa ja auttamassa täytteiden valinnassa. Tämä edesauttoi vanhemman ja lapsen välistä yhteistyötä. Vanhempi seurasi aikaa, että jokainen ennätäisi tehdä oman pitsan ja saada sen ajoissa uuniin.

KUVA 4. Pitsan tekoa (Laukkanen 2015–10–15.)

Vanhemmat olivat laittaneet lapsille samankokoiset palat taikinasta, jolloin pitsataikinasta riitti kaikille. Lapset kaulitsivat itse oman pitsansa haluamaansa muotoon ja vanhemmat auttoivat heitä. Lapset saivat mahdollisuuden tukea itsensä toteuttamiseen (ks. Oranen 2008) esimerkiksi muotoillessaan pitsapohjaa mieleiseensä muotoon. Turvallisuus otettiin huomioon siten, että vanhemmat auttoivat lasta, kun pitsa laitettiin uuniin. Vanhemmat huolehtivat pitsojen paistamisesta. Mielestämme

yhteistyö vanhempien ja lasten välillä oli toimivaa, joka näkyi luontevana ja onnistuneena molemminpuolisena vuorovaikutuksena.

4.2.4 Norsujalkapallo vanhempien välisen ja lasten välisen yhteistyön edistäjänä

Vanhemmat olivat ehdottaneet yhteiseksi vanhempien ja lasten peliksi norsujalkapallon, jossa vanhemmat ja lapset ovat eri joukkueissa (kuva 5). Tavoitteena oli rakentaa toimiva yhteistyö joukkueiden kesken. Mielestämme vanhempien pelaaminen yhdessä joukkueessa ja lasten pelaaminen toisessa joukkueessa, tuki joukkueiden keskinäistä yhteistyötä. Molemmilla joukkueilla oli sama tavoite, johon pyrittiin. (Ks. Mönkkönen 2002.) Lisäksi tavoitteena oli myös saada aikaan mukavaa yhdessä toimimista, joka edesauttaa tulevaisuudessa vanhempien ja yhteistyötä. Onnistunut yhteistyö tukee lapsen koulumenestystä (ks. Comenius Regio Project s.a.). Norsujalkapallo pelinä onnistui hyvin. Molemmat joukkueet olivat havaintojemme mukaan innostuneita ja halu onnistua näkyi kaikista.

KUVA 5. Norsujalkapallo vanhemmat vastaan lapset (Laukkanen 2015-10-15.)

Norsujalkapallo pelin jälkeen vanhempien oli aika lähteä kotiin ja lapset jäivät jatkamaan yökouluiltaa opettajan ja meidän kanssa. Loppuillan tavoitteena oli lasten välinen yhteistyö ja luokkahengen kohottaminen. Tällöin vanhempien ei tarvinnut olla enää paikalla. Ennen pois lähtöään vanhemmat auttoivat tekemään lapsille makuupaikat luokahuoneisiin. Lapset nukkuivat kahdessa eri luokassa. Tytöt nukkuivat opettajan kanssa toisessa ja pojat nukkuivat toisessa meidän kanssa. Jako tehtiin siksi, että lapset saivat vaihtaa vaatteita ilman, että luokassa oli vastakkaisen sukupuolen edustajia. Poistuimme poikien luokasta tarvittaessa.

4.2.5 Pimeäpiilo ja loput yökoulun ohjelmat lasten välisen yhteistyön edistäjänä

Lapset pelasivat pimeäpiilosta koulun käytävillä, koska he olivat toivoneet sitä illan ohjelmaan. Lapset olivat peliä pareittain ja yhdessä ryhmässä oli kolme. Jako tehtiin sen vuoksi, että kenenkään ei tarvinnut yksin kulkea pimeässä. Jokaisella oli tällöin vähintään yksi tuttu henkilö lähellä. Yksi pari

toimi kerrallaan etsijöinä ja muut menivät pareittain piiloon. Lapsille oli mieluista pelata pimeäpiiloa, ja kaikki parit toimivat etsijöinä yhden kerran. Lapsille oli ennakkoon kerrottu, että pelissä saa käyttää taskulamppua. Tällöin kenenkään ei tarvinnut pelätä, vaikka oli pimeää.

Iltapalalla syötiin lasten itse tekemiä pitsoja, jonka jälkeen vuorossa oli iltapesut. Iltapesulla lapset kävivät liikuntasalin pukuhuoneissa. Lapset osasivat toimia hyvin oma-aloitteisesti. Sen jälkeen oli vuorossa iltasatu, jonka opettaja luki. Hän jatkoi aikaisemmin illalla lukemaansa Timo Parvelan kirjaa. Lapset pitivät siitä, että satu luettiin omassa luokassa. Opettaja luki sen, koska ajattelimme sen tuntuvan mukavalta, kun oma opettaja on lukemassa iltasatua vanhemman sijasta. Tämän jälkeen rauhoituttiin omiin peteihin nukkumaan. Lapset alkoivat nukkua kello 22.00 ja herätys oli kello 7.15. Näin lapsille annettiin mahdollisuus nukkua lähes kymmenen tuntia, koska se on keskimääräinen unen tarve kahdeksanvuotiaalla.

Aamulla lapset heräsivät seitsemän jälkeen. Osa lapsista jaksoi nousta hyvin, mutta osa olisi vielä halunnut nukkua. Aamupalalle menimme koulun ruokasaliin, jossa keittäjä oli laittanut lapsille aamupalan valmiiksi. Tämän jälkeen lapset pakkasivat. Opettaja ja me autoimme heitä. Vanhemmat hakivat lapsensa kahdeksan aikaan.

4.3 Palaute ja arviointi

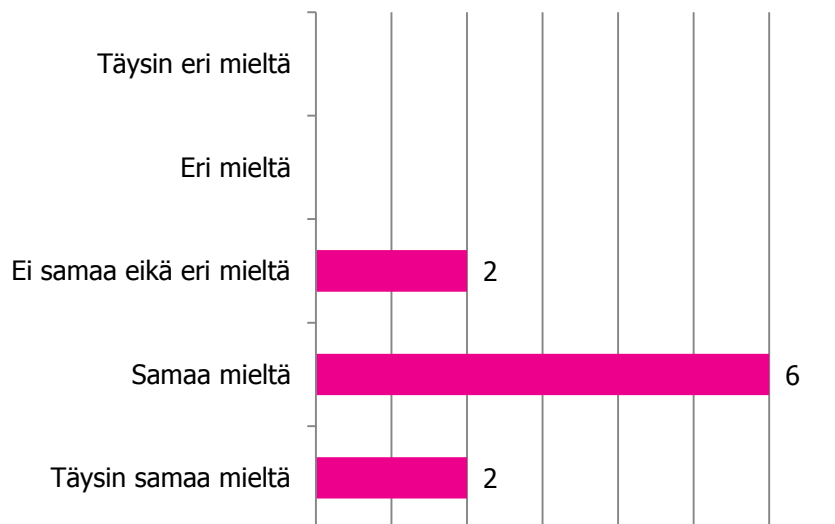
Käytimme osallistuvaa havainnointia ja palautekyselyitä tiedonkeruumenetelminä. Tiedonkeruumenetelmien perustana oli Thomasin mallin kuusi ulottuvuutta. Mallin ulottuvuuksia hyväksikäyttäen havainnoimme, miten vanhemmille ja lapsille annettiin mahdollisuuksia osallisuuteen. (Ks. Oranen 2009.) Havainnoimme lapsia, vanhempia ja opettajaa järjestettävän yökoulun suunnittelussa sekä sen aikana. Tällöin puhutaan osallistuvasta havainnoinnista, kun tutkija on läsnä tutkimustilanteessa (Kananen 2012, 95). Havainnoimme vanhempien ja opettajan osallistumista, heidän haluaan vaikuttaa yhteiseen toimintaan sekä lapsien osallistumista (ks. Oranen 2009).

Yökoulun jälkeen teimme vanhemmille ja lapsille palautekyselyn yökoulusta. Palautekyselyn avulla saimme vanhemmilta palautetta siihen, miten yökoulu on tukenut kodin ja koulun välistä yhteistyötä sekä miten vanhemmat ovat kokeneet suunnitteluun ja toteutukseen osallistumisen (liite 2). Lapsille kyselyssä oli kaksi avointa kysymystä yökoulusta sekä hymynaaman piirtäminen omien tuntemusten mukaan yökoulun jälkeisestä tunteesta (liite 3). Vanhemmille kyselyn teimme intervalliasteikolla, joissa väittämien ääripäät ovat väliltä täysin eri mieltä ja täysin samaa mieltä. Toinen meistä on erään yökouluun osallistuneen oppilaan vanhempi. Huomioimme eettisyyden siten ettei hän havainnoinut omaa lastaan eikä antanut palautetta vanhemman roolissa palautekyselyllä. Opinnäytetyöntekijän lapsi sai antaa oman palautteen muiden oppilaiden kanssa.

Lapset ja vanhemmat antoivat palautteen yökoulusta toteuttamisen jälkeen. Lapset täyttivät palautelomakkeen koululla heti yökoulun päättymisen jälkeen. Vanhemmille toimitimme lasten mukana kyselylomakkeen, jonka he saivat täyttää kotona. Lapset palauttivat sen opettajalle 27.10.2015 mennessä. Saimme kokonaan täytetyn palautelomakkeen kymmeneltä perheeltä, joista jokaisesta

vanhempi osallistui yökouluun. Kaksi perhettä ei voinut vastata palautelomakkeeseen, koska heiltä ei kumpikaan vanhemmista päässyt osallistumaan yökoulun suunnitteluun eikä toteutukseen. Ainoastaan toiselta näistä perheistä saimme palautteen, jonka mukaan yökoulusta saatu ennakkotieto oli riittävä.

KUVIO 3. Mielestäni oli tärkeää, että sain osallistua yökoulun suunnitteluun (n=10) (Laukkanen ja Piippo 2016).

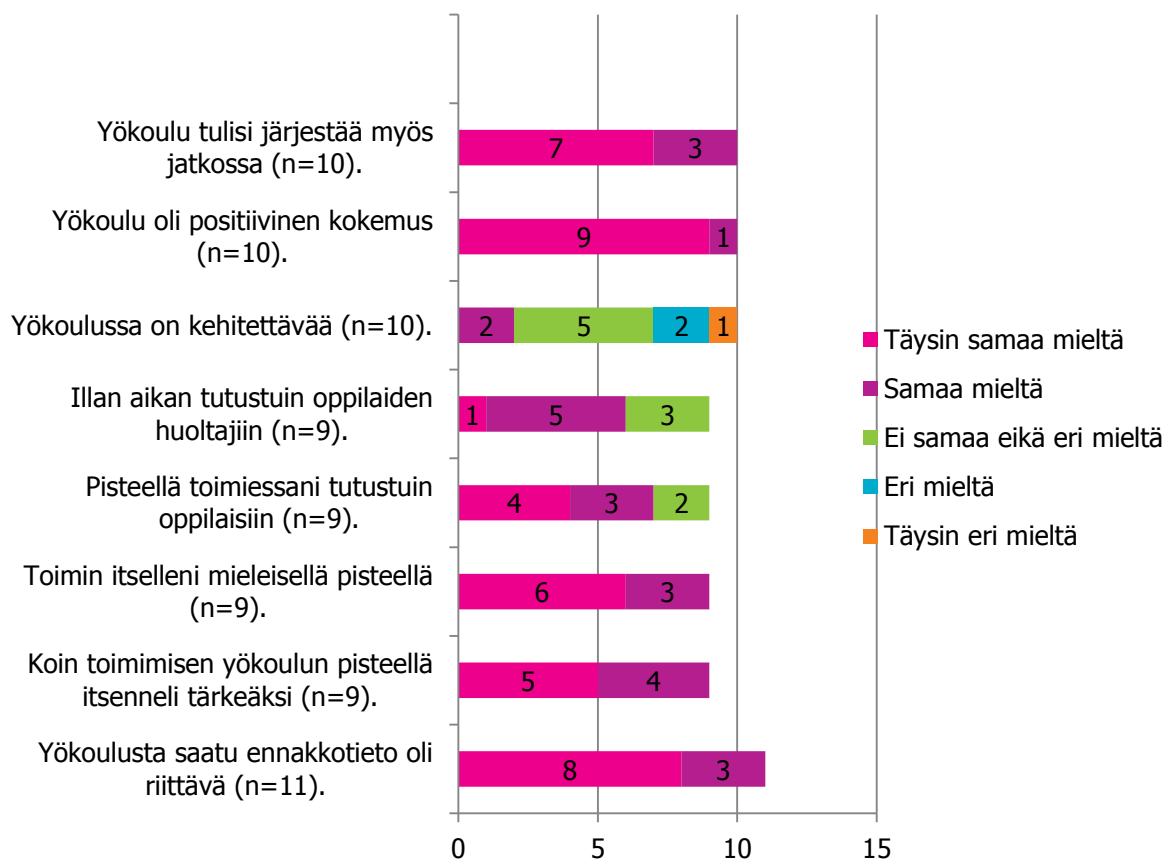
Kuvio 3 osoittaa, että vanhemmista yökoulun suunnitteluun osallistumista tärkeänä pitivät lähes kaikki vastaajista. Ainoastaan kaksi ei ole samaa eikä eri mieltä. Tulkitsimme, että vanhemmat kokevat tärkeänä osallistumisen suunnitteluun, mutta osalle sillä ei ole niinkään merkitystä. Kyseiset vastaajat antavat muille vanhemmille ja opettajalle mahdollisuuden vaikuttaa, mitä yökoulu sisältää.

KUVIO 4. Yökoulu paransi koulun ja kodin välistä yhteistyötä (n=10) (Laukkanen ja Piippo 2016).

Vanhemmilta kysyttäessä kokivatko he yökoulun parantaneen kodin ja koulun välistä yhteistyötä, lähes kaikki vanhemmat kokivat yhteistyön parantuneen. Täysin samaa mieltä oli neljä vanhempaa ja

samaa mieltä oli viisi (kuvio 4). Tästä voimme päätellä, että yökoulua tulisi järjestää myös jatkossa osallistamalla vanhempia yökoulun suunnitteluun ja toteuttamiseen.

KUVIO 5. Vanhempien arviot yökouluun liittyvistä väitteistä (Laukkanen ja Piippo 2016).

Kuviossa 5 on vanhempien vastauksia yökoulusta, joista voimme päätellä, että heille annettu ennakkotieto oli ollut riittävä. Vanhemmat kokivat oman toimintansa tärkeäksi toimintapisteillä ja saivat toimia itselleen mielekkäällä pisteellä. Vanhemmat tutustuivat toimintapisteiden aikana oppilaisiin sekä toisiin vanhempiin. Ainoastaan kaksi vanhempaa ei osannut vastata tutustuivatko toisiin oppilaisiin sekä kolme vanhemmista ei osannut sanoa tutustuneensa huoltajiin. Vanhemmat näkivät yökoulun positiivisena kokemuksena ja ovat sitä mieltä, että yökoulu olisi hyvä järjestää myös jatkossa. Yökoulussa kehitettävää oli kahden mielestä ja loput olivat sitä mieltä, että kehitettävää ei ollut. Kehitettävää he näkivät seuraavasti: eri pisteille olisi pitänyt olla varattuna muuta tekemistä siltä varalta, että työt saatiin valmiiksi suunniteltua aikaisemmin. Toiveena oli myös, että jokainen lapsi pääsisi alakoulun aikana osallistumaan yökouluun. Voimme tulkita, että yökoulu oli vanhempien mielestä onnistunut. Yökoulun kehitysehdotukset ovat mahdollisia ja niitä olisi hyvä hyödyntää, kun yökouluja järjestetään myöhemmin.

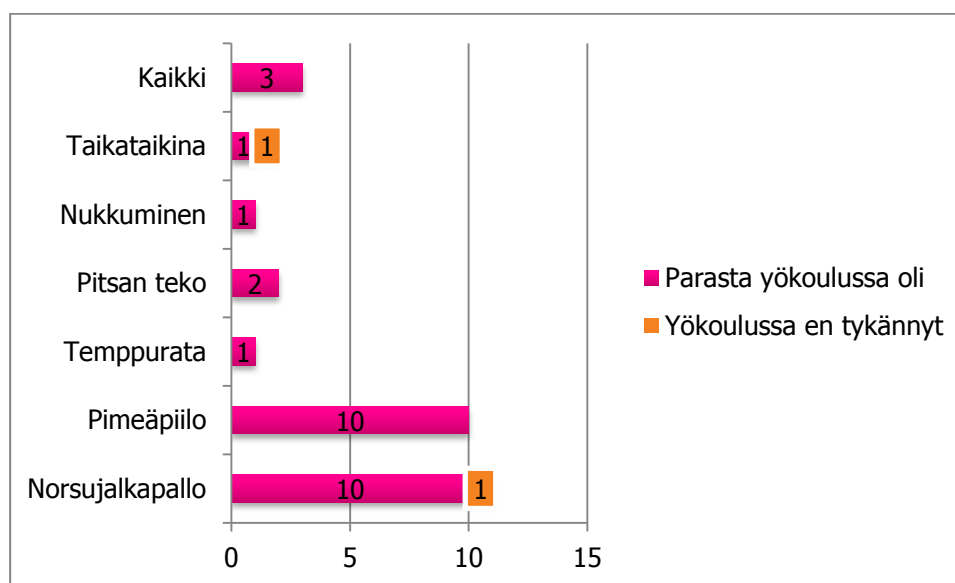
Vanhemmat kirjoittivat myös vapaata palautetta.

- "Yökoulu oli superhieno juttu! Meillä sitä odotettiin monta viikkoa etukäteen. Hieman jännittäväkin se oli... Kiitos teille!"
- "Mielestäni yökoulussa oli sopivasti tekemistä. Ryhmiin jakaminen helpotti eri pisteiden työskentelyä".
- "Vanhempien mukana olo oli lapsille todella tärkeä asia. Oli mukava nähdä oma lapsi toimimassa muiden luokkakavereiden kanssa. Mukava kokemus niin lapsille kuin vanhemmillekin".

- ”Kiitos yökoulusta! Oli tosi mukava kokemus sekä tyttärelle että äidille! Lapsi sai lisää itseluottamusta, että pärjää ilman vanhempia yön yli (ensimmäinen yö ilman äitiä/ isää)”.

Mielestämme vanhempien antamat vapaat palautteet olivat positiivisia. He kokivat yökoulun järjestämisen ja vanhempien osallistumisen siihen tärkeänä. Yökoulu nähtiin mukavana kokemuksena kaikille osapuolille. Pyhäjärven kaupungin (2011) opetussuunnitelmaan kirjattu tavoite kehittää vanhempien välistä keskinäistä vuorovaikutusta toteutui. Näkemysmme mukaan vanhempien osallistaminen yökoulun järjestämiseen lisäsi kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Näin annoimme mahdollisuuden kodin ja koulun tasavertaisen kasvatuskumppanuuden alulle.

Lasten mielestä yökoulussa parasta oli norsujalkapallo ja pimeäpiilonen. Lähes jokainen lapsi piti näitä kahta illan parhaana asiana. Taikataikina toimintapiste sekä norsujalkapallo olivat ainoat, jotka saivat merkinnät siitä, ettei niistä pidetty (kuvio 6). Kysyimme kysymykset avoimina, sillä odotimme, että lapset vastaavat muutakin kuin illan aikaisia varsinaisia toimintoja. Vastaukset olivat kuitenkin nukkumista vaille kaikki illan aikaisia pisteitä. Mielestämme vastauksissa näkyy kahdeksanvuotiaan lapsen konkreettinen ajattelu siinä, että he vastasivat palautteeseen ainoastaan illan aikaisia toimintoja. Odotimme, että vastauksissa olisi noussut esille enemmän abstrakteja vastauksia, kuten ystävien kanssa olemista tai koulussa olemista yöllä.

KUVIO 6. Lasten palautteet toimintapisteistä yökoulussa (n=13) (Laukkanen ja Piippo 2016).

Pyysimme lapsia piirtämään yökoulun jälkeen tunteensa palautelomakkeeseen. Olimme antaneet heille kolme merkintätapaa: onnellinen, tyytyväinen ja surullinen. Lasten antaman palautteen mukaan heidän tunnetilansa yökoulun jälkeen oli onnellinen. Lapsista 11 piirsi onnellisen, yksi oppilas piirsi onnellisen sekä tyytyväisen hymynaaman ja yksi oppilas ei ollut piirtänyt naamaa lainkaan. Tulkitsemme, että yökoulu toi lapsille positiivisia ja onnistuneita kokemuksia, jotka ovat tärkeitä kahdeksanvuotiaan lapsen kehitykselle.

Tammikuussa 2016 haastattelimme opettajaa. Käytimme haastattelun runkona vanhemmille tehtyä palautekyselyä. Haastattelu oli vapaamuotoinen ja aikaa siihen oli varattu 60 minuuttia. Hänen mie-

lestään etukäteistieto yökoulusta vanhemmille oli riittävä. Hänestä oli hyvä, että kerroimme vanhempainillassa tulevasta yökoulusta ja osallistimme vanhemmat yökouluillan toimintojen suunnitteluun. Opettaja toi esille sen, että oli hyvä, että lupakyselyssä oli vielä kerrottu tiivistettynä, mistä on kyse. Opettaja piti tärkeänä, että illan ohjelmasta oli tehty aikataulu, ja hän tiesi, mitä yökoulussa tulee milloinkin tapahtumaan.

Opettajan mielestä oli hienoa, että vanhemmilta tuli uusia ideoita, joita emme olleet tulleet opettajan kanssa ajatelleeksi. Vanhemmat ehdottivat, että he pelaisivat norsujalkapalloa lapsia vastaan. Näin ollen saimme uusia ideoita yökouluu varten. Opettaja kertoi olleensa liikuntapisteellä, koska hän piti huolen turvallisuudesta ja vastasi siitä. Hänen mielestään vanhempien ja lasten keskinäinen vuorovaikutus, kuten myös vanhempien välinen, oli toimiva. Opettaja toimi yhdessä liikuntapisteellä olleiden vanhempien kanssa. Muita vanhempia hän tapasi illan alussa sekä norsujalkapallopelissä. Opettaja koki hyvänä, että hän itse ja kaikki paikalla olleet vanhemmat saivat toimia yhdessä norsujalkapallopelin aikana.

Opettaja kertoi, että yökoulu oli positiivinen kokemus. Hänellä oli kokemusta yökoulusta aiemmin, koska hän oli ollut oman lapsensa yökoulussa vanhemman roolissa, mutta hänen järjestämäänsä yökoulu oli ensimmäinen. Hänen mielestään yökoulun suunnittelu ja toteutus sujui hyvin. Hän kertoi, että yökouluu järjestäessä täytyy osata olla joustava. Opettajan täytyy olla valmis muokkaamaan ohjelmaa tilanteiden mukaan. Opettaja korosti sitä, että vanhempien ottaminen yökoulun suunnitteluun ja toimintaan oli hyvä asia. Moni asia olisi jäänyt tekemättä tai se olisi tehty aivan eri tavalla, jos vanhempia ei olisi saatu mukaan. Vanhempien mukaan ottaminen mahdollisti erilaisempaa toimintaa, kuin ilman vanhempia. Yksinään opettaja ei olisi voinut toteuttaa niin montaa pistettä kuin vanhempien läsnä ollessa.

Kysyimme, olisiko yökoulussa kehitettävää. Opettaja oli sitä mieltä, että yökoulu sujui oikein hyvin. Ainoa asia minkä hän muuttaisi, olisi se, että vanhemmat olisi voitu kutsua aikaisemmin paikalle. Tällöin vanhemmilla olisi ollut enemmän aikaa valmistella toiminnat valmiiksi lapsia varten. Opettaja kertoi, että vanhempien ja opettajan välinen yhteistyö on ollut hyvää aikaisemmin. Hän kuitenkin sanoi, että yökoulu on madaltanut rajoituksia yhteistyölle ennestään. Nykyään vanhemmat ottavat häneen aktiivisemmin yhteyttä kuin ennen yökouluu.

5 YÖKOULUN PROSESSIMALLI

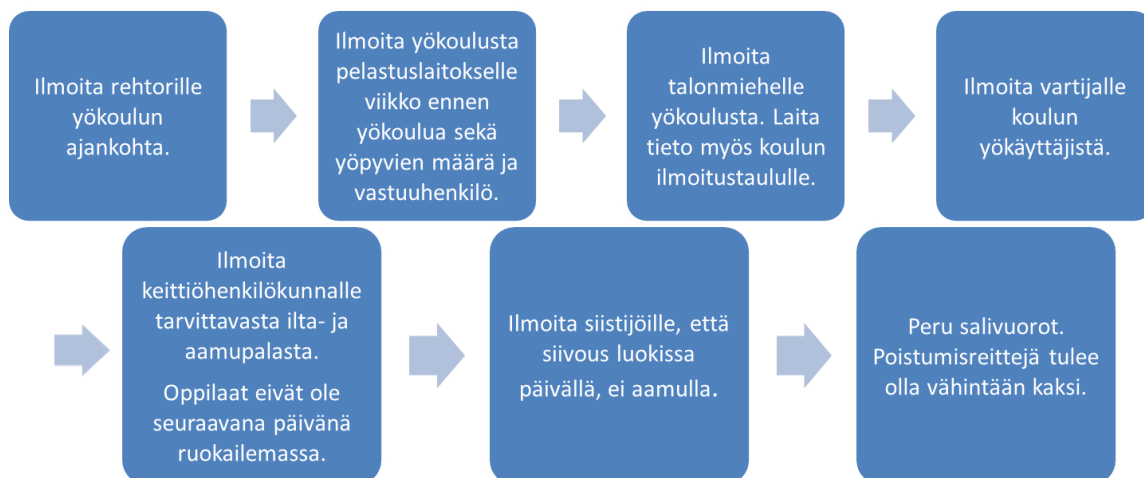
Opinnäytetyön oheistuotoksena loimme yökoulun järjestäjän prosessimallin (kuvio 7). Prosessimalli kattaa asiat, jotka täytyy ottaa huomioon järjestettäessä yökoulu. Prosessimalli on tehty siltä pohjalta, että vanhemmat otetaan mukaan suunnitteluun.

Ensimmäiseksi prosessimalliin on koottu asioita, jotka liittyvät tiedottamiseen. Yökoulua järjestettäessä täytyy ilmoittaa rehtorille, että opettaja järjestää yökoulun, sekä sen, milloin yökoulu on. Pelastuslaitokselle on ilmoitettava asiasta vähintään viikkoa ennen. Jos yökoulun aikana ilmenee jotain paloturvallisuuteen liittyvää, palolaitoksella pitää olla tieto yhteyshenkilöstä sekä koululla majoittuvien määräästä. Talonmiehelle ja vartijalle tulee myös ilmoittaa, että koululla yöpyy henkilöitä. Keittiöhenkilökunnalle ilmoitetaan tarvittavasta ilta- ja aamupalasta. Siistijöille ilmoitetaan, missä luokissa yövytään, tällöin he tietävät suorittaa siivouksen päivällä. Salivuorot perutaan, ilmoitetaan yökoulusta ilmoitustaululla ja varmistetaan, että käytössä on ainakin kaksi poistumisreittiä.

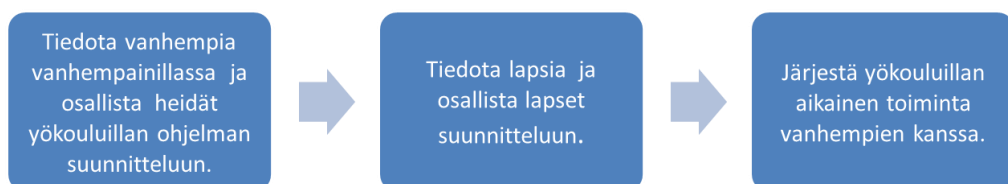
Toisena prosessimalliin on koottu asioita, jotka liittyvät kodin ja koulun yhteistyöhön. Nämä asiat ovat asioita, joilla mahdollistetaan vanhempien ja lasten osallisuus. Vanhemmille ja lapsille tulee tiedottaa tulevasta yökoulusta ja osallistaa heidät suunnitteluun.

Viimeisenä prosessikaaviosta löytyy tarvikelista. Se sisältää asioita, joita lasten pitää ottaa mukaan yökouluun. Listassa on myös asioita, joita lapset saavat ottaa mukaan, mutta eivät ole välttämättömiä. Listaan on myös kerätty asioita, joita lapset eivät saa ottaa mukaan.

Koululla tehtävä tiedottaminen henkilökunnalle ja yhteistyötaidoille:

Kodin ja koulun yhteistyö:

Yökoulun tarvikelista lapsille

Mukaan tarvitsee:

- mukavat vaatteet sisällä touhuiluun
- yöpuku/ pyjama, sukat
- pyyhe, hammasharja ja -tahna, kampa/harja
- patja, tynny ja makuupussi tai peitto

- taskulamppu
- tarvittaessa unilelu
- tarvittaessa kännykkä iltasoittoa varten
- iloista ja reipasta mieltä.

Mukaan ei tarvitse:

- pelikoneita eikä herkuja.

KUVIO 7. Yökoulun järjestäjän prosessimalli (Laukkanen ja Piippo 2016.)

6 POHDINTA

Mielestämme 2A-luokan yökoulu lisäsi kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Yökoulun prosessimalli tehtiin siten, että sitä voivat käyttää muutkin kuin Ikosen koulun 2A-luokka, jonka kanssa yökoulu pidettiin. Kokosimme yökoulun suunnittelu- ja toteutusvaiheessa esille tulleista käytännön asioista prosessimallin, josta toivoisimme olevan hyötyä opettajille. Pohdimme myös yhdessä yökoulun järjestäneen opettajan kanssa, että yökouluja voisi järjestää yhteistyössä eri luokkien kanssa. Tällä tarkoitamme, että esimerkiksi kaikki toisen luokan opettajat voisivat järjestää yhteisen yökoulun kaikille toisella luokalla oleville lapsille sekä ottaa heidän vanhemmat mukaan yökoulun suunnitteluun ja toteutukseen.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli kehittää kodin ja koulun välistä yhteistyötä sekä tavoitteena oli lisätä vanhempien osallisuutta kodin ja koulun välisessä yhteistyössä. Tekemiemme havaintojen ja annettujen palautteiden mukaan yökoulu oli toimiva menetelmä lisäämään kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Palautteen mukaan vanhempien osallisuus yökoulun suunnittelussa nähtiin tärkeänä samoin kuin toimiminen yökoulun toimintapisteillä. Avainkäsitteemme kasvatuskumppanuus on opinnäytetyössämme taustalla. Kasvatuskumppanuus ei synny hetkessä, vaan se vaatii pidemmän prosessin. Osallisuus ja yhteistyö, jota yökoulu edistää, kehittävät kasvatuskumppanuutta.

Huomasimme opinnäytetyössämme kehittämismahdollisuuksia. Emme olleet tulleet ajatelleeksi sitä, että vanhempainillassa, jossa suunniteltiin yökoulua, saattoi olla toinen vanhempi ja itse yökoulussa toinen. Tällöin yökoulussa olevalla vanhemmalla ei välttämättä ollut samoja tietoja kuin sillä vanhemmalla, joka oli ollut vanhempainillassa. Olisimme voineet aloituksessa pitää selkeämmän ohjeistuksen.

Yökoulun toiminnot toimivat ja palautteiden myötä voimme todeta yökoulun onnistuneen. Norsujal-kapallo oli vanhempien idea. Opettaja ja me emme olleet ajatelleet tällaista vaihtoehtoa, jossa kaikki vanhemmat ja lapset toimivat yhdessä. Ehdotus oli erittäin hyvä ja palautteiden mukaan se oli lapsista kaikista parasta. Opettaja on jatkotyöstänyt lasten kanssa yökoulussa tehtyjä taikainatuotoksia. He olivat maallaneet tuotokset ja tehneet niistä jouluisia koristeita.

Eettiset kysymykset olivat koko opinnäytetyöprosessin ajan mukana ja niitä nousi vähitellen. Olimme kysyneet vanhemmilta luvan, saako lasta kuvata. Saimme kaikilta kuvausluvan. Unohtimme kysyä, saako vanhempia kuvata tai saavatko he näkyä opinnäytetyössämme. Tämän vuoksi rajasimme ja valitsimme kuvat siten, että vanhemmat eivät näy missään kuvassa lukuun ottamatta muutamia kuvissa näkyviä käsiä. Mielestämme se ei haittaa sillä niistä vanhempia ei voi tunnistaa. Emme olleet myöskään kysyneet opettajalta etukäteen lupaa, saako hän näkyä valokuvissa. Saimme häneltä siihen luvan, kun kysyimme sitä haastattelua tehdessä. Eettinen osaaminen kasvoi ammatillisesta näkökulmasta yökouluprosessin aikana.

Alussa työssämme näkyi yksityiskohtaisesti, kuka on luokanopettaja ja kuka on koulun rehtori. Päättimme kuitenkin jättää nimet näkyvistä, koska niillä ei ole opinnäytetyön kannalta merkitystä. Poh-

dimme myös sitä, että kannattaako meidän laittaa koulua ja luokkaa niin selkeästi opinnäytetyöhömmä. Keskustelimme asiasta luokanopettajan kanssa ja hän hyväksyi asian. Opinnäytetyössä ei noussut ongelmatilanteita, joten opettajan mahdollinen tunnistettavuus ei opettajaa haittaa.

Koemme, että opinnäytetyön tulokset olivat onnistuneet. Otimme kuitenkin huomioon sen, että opinnäytetyö on tehty vain yhteen luokkaan. Tuloksia täytyy tarkastella kriittiseltä kannalta. Tämän kehittämistyön jatkotutkimuksena voisi järjestää yökoulun useammalle kuin yhdelle luokalle kerrallaan, jolloin lapsia ja vanhempia olisi enemmän. Tällöin voisi selvittää, miten vanhempien osallisuus ja osallistuminen isommassa ryhmässä vaikuttaa kodin ja koulun välisen yhteistyön kehittämiseen.

Opinnäytetyötämme on pyydetty avuksi uuden yökoulun järjestämiseen. Täten koemme, että opinnäytetyö on hyödyksi muille opettajille. Opinnäytetyötämme ja toteutettua prosessimallia voidaan hyödyntää ainakin Ikosen koululla ja mahdollisesti myös muissa kouluissa.

Yhteistyö toimeksiantajan kanssa sujui hyvin. Avoimella yhteistyöllä saimme yökouluillan ohjelmasta toimivan kokonaisuuden. Ohjaavan opettajan kanssa yhteistyö oli hyvää ja rakentavaa. Yhteistyö meidän opinnäytetyöntekijöiden kesken sujui hyvin. Opiskelujemme aikana olemme oppineet tuntemaan toistemme työskentelytavat, joita saimme opinnäytetyöprosessimme aikana hyödynnettyä. Työskentely oli toimivaa, avointa ja tiivistä. Koemme, että meissä on tapahtunut ammatillista kasvua opinnäytetyöprosessin aikana. Tutkimuksellista kehittämisosaamista olemme syventäneet suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin aikana. Vanhempien ja lasten osallistaminen prosessiin on lisäksi laajentanut näkemystämme osallistavan työn merkityksestä onnistuneessa vuorovaikutuksellisessa yhteistyössä.

Mielestämme yökoulu olisi hyvä järjestää kaikille lapsille alakoulun ensimmäisten vuosi luokkien aikana. Yökoulu auttaa kodin ja koulun välisen molemminpuolisen vuorovaikutuksen kehittymisessä. Mielestämme kasvatuskumppanuus pääsee näin kehittymään. Hyvällä yhteistyöllä on merkitystä lapsen koulumenestykseen sekä siihen sitoutumiseen. Näkemysmme mukaan sillä on lisäksi vaikutusta luokan ilmapiiriin. Tämä voisi mielestämme toimia myös maahanmuuttajalasten ja heidän vanhempiensa kanssa. Heidän kotoutumisensa sujuisi paremmin, kun he pääsevät toimimaan yhdessä muiden vanhempien ja lasten kanssa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Yökoulu tarjoaisi tähän mielestämme hyvän menetelmän.

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

- ANTIKAINEN, Henriikka ja LAPPALAINEN, Sanna 2012. "Yhteistyöllä yhteiseksi hyväksi". Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Pro gradu -tutkielma. [Viitattu 2016-02-17.] Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/37909/URN:NBN:fi:ju-201205281743.pdf?sequence=1>
- ARBELIUS, Esa 2014. Liian vanha kerhoon, liian nuori yökouluun. Sentries-ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö. [Viitattu 2015-06-12.] Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/82319/Opinnaytetyo_Arbelius_Esa.pdf?sequence=1
- DUNDERFELT, Tony 2011. Elämäkaaripsykologia. Helsinki: WSOYpro OY.
- EPSTEIN, Joyce L. 2009. School, Family, and Community partnerships: Your Handbook for Action. 3rd edition. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- IKOSEN KOULU 2015. Yleistä [verkkosivu]. Pyhäjärven kaupunki. [Viitattu 2015-05-05.] Saatavissa: <http://www2.pyhajarvi.fi/ikosenkoulu/>
- JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU s.a. Organisaatiot ja työyhteisöt muutoksessa [verkkosivusto]. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. [Viitattu 2015-05-17.] Saatavissa: <http://oppimateriaalit.jamk.fi/orgmuutoksessa/asias-yhteistyosta/>
- KANANEN, Jorma 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- KODIN JA KOULUN PÄIVÄ s.a. [verkkosivu]. kodinjakoulupaiva.fi. [Viitattu 2015-05-04.] Saatavissa: <http://www.kodinjakoulupaiva.fi/>
- LAAMANEN, Kai 2001. Johda liiketoimintaa prosessien verkkona. Helsinki: Laatukeskus.
- LAHTINEN, Matti, LANKINEN, Timo, PENTTILÄ, Antero ja SULONEN, Arto 2005. Koulutuksen lainsäädäntö käytännössä. Helsinki: Tietosanoma.
- LAKI PERUSOPETUKSESTA L21.8.1998/628. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2015-05-05.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>
- LAKI SUOMEN PERUSTUSLAISTA L11.6.1999/731. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2015-05-11.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- LÄMSÄ, Anna-Liisa 2013. Mistä kasvatuskumppanuudessa on kyse? Julkaisussa: LÄMSÄ, Anna-Liisa (toim.) Verkosto vahvaksi. Jyväskylä: PS-kustannus, 49-67.
- MERITÄHTI, Päivi 2015. Pystyykö koulu vastaamaan kodin vaatimuksiin?: "Vanhemmat mukaan koulun arkeen" [verkkosivu]. Yle.fi [Viitattu 2016-01-30.] Saatavissa: http://yle.fi/uutiset/pystyyko_koulu_vastaamaan_kodin_vaatimuksiin_vanhemmat_mukaan_koulun_arkeen/8151837
- MLL 2016. 7-9-vuotias [verkkosivu.] Mannerheimin lastensuojeluliitto. [Viitattu 2016-01-10.] Saatavissa: http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/7_9-vuotias/
- MÖNKKÖNEN, Kaarina 2002. Dialogisuus kommunikaationa ja suhteena. Kuopio: Kuopion yliopisto Sosiaalitieteiden laitos. Tutkimuksia 94. Väitöskirja.
- OPH 2015. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 [verkkosivusto]. Opetushallitus. [Viitattu 2015-05-16.] Saatavissa: <http://www.oph.fi/ops2016/perusteet>
- ORANEN, Mikko 2008. Mitä mieltä? Mitä mieltä! Lasten osallisuus lastensuojelun kehittämisessä. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto ry.
- PROJEKT COMENIUS REGIO s.a. Cooperation between school and parents. Supporting the educational process [verkkosivusto]. Szybinski.cieszyn.pl/ [Viitattu 2016-02-12.] Saatavissa: http://www.szybinski.cieszyn.pl/szybinski_new/sites/default/files/wsp%C3%B3%C5%82praca%20z%20rodzicami%20-%20regio%20handout_ENGLISH_0.pdf

- PYHÄJÄRVEN KAUPUNKI 2011. Perusopetus, Alakoulun OPSin muutokset [verkojulkaisu]. Pyhäjärven kaupunki. [Viitattu 2015–05–05.] Saatavissa: http://www.pyhajarvi.fi/menu_description.asp?oid=17536&menu_id=17536&menupath=17534,17536#17536
- PYHÄJÄRVI s.a. Perusopetus [verkkosivu]. Pyhäjärven kaupunki. [Viitattu 2015–05–05]. Saatavissa: http://www.pyhajarvi.fi/menu_description.asp?oid=17536&menu_id=17536&menupath=17534,17536#17536
- RIMPELÄ, Matti 2013. Kasvatuskaaoksesta yhteiseen ymmärrykseen. Julkaisussa: LÄMSÄ, Anna-Liisa (toim.) Verkosto vahvaksi. Jyväskylä: PS-kustannus, 17–47.
- SALOVAARA, Reija ja HONKONEN, Tiina 2011. Rakenna hyvä luokkahenki. Jyväskylä: PS-kustannus.
- SUOMEN VANHEMPAINLIITTO. Kasvatuskumppanuus [verkkosivu]. Suomen vanhempainliitto. [Viitattu 2015–05–06.] Saatavissa: http://www.vanhempainilta.fi/alasivut_2/kasvatuskumppanuus
- THL 2014. Kasvatuskumppanuus [verkojulkaisu]. Terveystieteiden tutkimuskeskus. [Viitattu 2015–05–04.] Saatavissa: https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/varhainen-avoin-yhteistoiminta/kasvatuskumppanuus

LIITE 1: LUPAKYSELY VANHEMMILLE LAPSIEN OSALLISTUMISESTA YÖKOULUUN

Hyvät huoltajat!

Olemme sosionomi (AMK) opiskelijoita Savonia ammattikorkeakoulussa, Iisalmen yksikössä. Teemme opinnäytetyömme Ikosen koululle. Opinnäytetyömme on toiminnallinen kehittämistyö yökoulusta, jonka tarkoituksena on lisätä koulun ja kodin välistä yhteistyötä. Järjestämme yhdessä opettajan kanssa yhden yön kestävästä yökoulun 2A-luokalle syksyllä 2015. Toivomme teidän vanhempien osallistuvan mukaan yökouluillan aikaiseen toimintaan.

Iltaojelma on tarkoitettu suunnitella yhteistyössä teidän kanssanne tulevassa vanhempainillassa. Tarjoamme lapsille erilaisia vaihtoehtoja iltaojelmaan, joista he voivat valita mieleisimpiä vaihtoehtoja ja toteutamme eniten kannatusta saaneita ehdotuksia. Yökoulun jälkeen keräämme teiltä ja teidän lapsiltanne palautetta yökoulun onnistumisesta. Vastauksia ja havaintoja käsittelemme opinnäytetyössämme siten, että teidän ja lastenne tiedot eivät tule julki, eivätkä henkilöt ole tunnistettavissa.

Tarvitsemme teiltä luvan lapsenne osallistumiseen yökouluun, palautekyselyn täyttämiseen ja luvan valokuvien ottamiseen yökouluillan aikana. Valokuvia käytämme ainoastaan opinnäytetyössämme. Olisimme kiitollisia, mikäli lapsenne saa osallistua yökouluun. Tarvittaessa annamme lisätietoja yökoulusta sähköpostitse tai puhelimitse.

Ystävällisin terveisin

Paula Laukkanen
Sosionomiopiskelija, Savonia AMK
paula.m.laukkanen@edu.savonia.fi
Matkapuhelin 050 085 6162

Henriikka Piippo
Sosionomiopiskelija, Savonia AMK
henriikka.m.piippo@edu.savonia.fi
Matkapuhelin 040 504 4261

----- Palauta alaosa opettajalle -----

Lapseni _____

Saa osallistua yökouluun	Kyllä ☐	Ei ☐
Lapseni saa täyttää palautelomakkeen	Kyllä ☐	Ei ☐
Lastani saa valokuvata ja kuvia käyttää opinnäytetyössä	Kyllä ☐	Ei ☐

___/___ 2015 _____

Päiväys

Allekirjoitus/allekirjoitukset ja nimenselvennys

LIITE 2: PALAUTEKYSELY HUOLTAJILLE YÖKOULUN JÄRJESTÄMISESTÄ

Palautekysely huoltajille

Toivomme, että vastaatte yökouluun koskevaan kyselyyn ja palautatte sen opettajalle tiistaihin 27.10.2015 mennessä.

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä
Yökoulusta saatu ennakkotieto oli riittävää.	☐	☐	☐	☐	☐
Mielestäni oli tärkeää, että sain osallistua yökouluun suunnitteluun.	☐	☐	☐	☐	☐
Koin toimimisen yökouluun pisteellä itselleni tärkeäksi.	☐	☐	☐	☐	☐
Toimin itselleni mieleisellä pisteellä yökoulussa.	☐	☐	☐	☐	☐
Pisteellä toimiessani tutustuin oppilaisiin.	☐	☐	☐	☐	☐
Illan aikana tutustuin oppilaiden huoltajiin.	☐	☐	☐	☐	☐
Yökoulussa on kehitettävää.	☐	☐	☐	☐	☐
Yökoulu oli positiivinen kokemus.	☐	☐	☐	☐	☐
Yökoulu tulisi järjestää myös jatkossa.	☐	☐	☐	☐	☐
Yökoulu paransi koulun ja kodin välistä yhteistyötä.	☐	☐	☐	☐	☐

Vapaa sana (esimerkiksi miten yökouluun voisi kehittää)

Kiitos palautteesta!

Ystävällisin terveisin sosionomiopiskelijat Paula Laukkanen ja Henriikka Piippo

LIITE 3: PALAUTEKYSELY OPPILAILLE YÖKOULUSTA

Palaute kysely oppilaille yökoulusta

Jatka lausetta mielesi mukaan:

1. Parasta yökoulussa oli _____

---

2. Yökoulussa en tykännyt _____

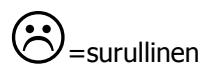
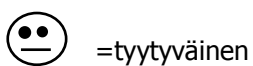
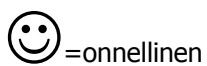

Piirrä tähän sellainen hymynaama, joka kuvastaa yökoulun jälkeistä tunnetta:

Ystävällisin terveisin sosionomiopiskelijat Paula Laukkanen ja Henriikka Piippo

